

1 דבר המלך במועצה על ארץ-ישראל, 1922-1947

חלק א' - הקדמה

1. השם

(דבר המלך 1947)

לדבר-מלך זה ייקרא דברי המלך במועצה על ארץ-ישראל, 1922 עד 1947. דבר-מלך זה יקיף את השטחים של ישראל.

2. הגדרות

(דבר המלך 1939) (תיקון התשי"א)

בדבר-מלך זה: -

"אדם" - לרבות כל חברה או התאגדות או איגוד של בני-אדם, בין שהם מאוגדים ובין שאינם מאוגדים;
"עדה דתית" - פירושה כל עדה המוזכרת בתוספת השניה לדבר-המלך זה וכל עדה שהממשלה תכריז עליה בצו כעל עדה דתית. מלים המסמנות את הרבים או את היחיד אפשר לייחסן לאדם אחד או לדבר אחד או ליותר מאדם אחד או מדבר אחד, ומלים המציינות את מין הזכר אפשר לייחסן למין הנקבה (הכל לפי הענין).

3. פירוש

(i) כל מקום שדבר-מלך זה או כל פקודה מקנים סמכות או מטילים תפקיד, הרי, אם אין נראית כוונה הפוכה מזו, אפשר להשתמש בסמכות ולמלא את התפקיד מפעם לפעם כפי צורך השעה.
(ii) כל מקום שדבר-מלך זה או כל פקודה מקנים סמכות לבעל-משרה או מטילים עליו תפקיד, הרי, אם אין נראית כוונה הפוכה מזו, יכול מי שמשמש במשרה באותה שעה או כל מי שנתמנה כראוי, למלא את מקומו ולהשתמש בסמכות ולמלא את התפקיד.
(iii) כל מקום שדבר-מלך זה או כל פקודה מקנים סמכות להתקין תקנות או להוציא צווים, הרי, אם אין נראית כוונה הפוכה מזו, רואין את הסמכות כאילו היא כוללת סמכות לבטל, לתקן או לשנות את התקנות או הצווים, כשהיא ניתנת לשימוש באותו אופן וכשהיא כפופה לאותו אישור ולאותם התנאים (אם יש כאלה) כדרך הסמכות הראשונה.
(iv) ביטויים שהוגדרו בדבר-מלך זה, יהא מובנם אחד בכל הפקודות או התקנות שיצאו עפ"י דבר-מלך זה חוץ אם תהא נראית כוונה הפוכה מזו.

חלק ב' - הרשות המוציאה לפועל

4-8

(בוטלו).

9. 2 חותם הממשלה

הממשלה תהא שומרת החותם שלה ותחתים בה את כל הדברים שיעברו תחת חותמה הנ"ל.

10.

(בוטל).

11. **הצבת גבולות, יצירת מחוזות וכו'**

(תיקון התשמ"ד)

(1) (בוטל).

(2) אם תתעורר שאלה בדבר מקום, אם הוא נמצא בגבולות איזה גליל או מחוז אדמיניסטרטיבי או מחוצה לו, ולא נראה הדבר שהשאלה נקבעה בהחלטת הממשלה או בכל עדות אחרת, תובא השאלה לפני הממשלה ותעודה שתצא מלפניה תהא תשובה מכרעת על השאלה הזאת ותהא מתקבלת על בתי המשפט כדבר המוכח מאליו.

12-

13.

(בוטלו).

14. **מינוי פקידיים**

יכולה הממשלה למנות או לאשר מינוי פקידיים לממשלת ישראל שיכוננו באותם התוארים, שתמצאם לנאותים, ותוכל לקבוע את תפקידיהם; וכל פקידי ממשלה כאלה יכהנו במשרותיהם כל עת שיהיה הרצון מלפני הממשלה, חוץ אם נקבע אחרת בחוק.

15. **הפסקת עבודתם של פקידי ממשלה**

יכולה הממשלה, לאחר שתראה סיבה מספקת לכך, לפטר כל אדם המכהן במשרה ממשלתית בישראל או להפסיק את עבודתו, ויכולה היא, לנקוט בפעולות דיסציפלינריות אחרות, כפי שתמצא לרצוי.

16.

(בוטל).

16א-

16ה.

(בוטלו).

17.

(בוטל).

18-

34.

(בוטלו).

35-

.37

(בוטלו).

חלק ה' - מוסדות המשפט

38-

.42

(בוטלו).

.43

בתי משפט של שבטים

3

44-

.45 .46

יכול שר המשפטים לכונן, עפ"י צו, בתי-משפט נפרדים למחוז באר-שבע ולשאר אזורי שבטים, כאשר ימצא לנכון. בתי משפט כאלה יכולים לשפוט עפ"י מנהגי השבטים, עד כמה שאינם מתנגדים לצדק ולמוסר הטבעי.

(בוטלו).

(בוטלו).

47. שיפוט בענייני המצב האישי

(תיקון התשי"ז)

בהתחשב עם הוראות חלק זה של דבר-מלך זה יהא לבתי-המשפט האזרחיים גם השיפוט בענייני המצב האישי של אנשים בישראל, כמוגדר בסעיף 51. שיפוט זה יהיה מוצא לפועל בהתאם לכל חוק, פקודות או תקנות שיונהגו או יוחקו להבא, ובהתחשב עם אלה ישפטו לפי חוק המצב האישי הנוהג לגבי בעלי-הדין.

48-

.50

(בוטלו).

51. בתי-דין דתיים, שיפוט בתי הדין הדתיים, הגדרת המצב האישי

(דבר המלך 1939, תיקונים: התש"ך, התשכ"ה)

(1) בהתחשב עם הוראות הסעיפים 64 עד 67 ועד בכלל, יהא השיפוט בענייני המצב האישי, בהתאם להוראות חלק זה,

מסור לבתי-הדין של העדות הדתיות. לצורך הוראות אלה, עניני מצב אישי פירושם תביעות בעניני נישואין או גיטין, מזונות, כלכלה, אפוטרופוסות, כשרות-יוחסין של קטינים, איסור השימוש ברכושם של אנשים שהחוק פסל אותם, והנהלת נכסי אנשים נעדרים.

(2) מותר לקבוע בפקודה הוראות לענינים דלקמן:

(א) ההרכב, הארגון והפרוצידורה של בתי-דין של עדות דתיות, ובהתחשב עם הוראות דבר-המלך הזה, גם

לענין השימוש בשיפוט ע"י בתי-דין אלה; וכן

(ב) קביעת הנסיבות שבהן ייחשב אדם כחבר לעדה דתית והאמצעים שעל פיהם יש ליתן תוקף חוקי להמרת

עדתו הדתית של איזה אדם ולתוצאותיה.

(כדי להסיר כל ספק מכריזים בזה כי למרות כל דבר הכלול בדבר המלך העיקרי או תיקון מתיקוניו או בכל תקנה האומרים את

ההיפך, הרי פקודת המרת העדה הדתית ופקודת העדות הדתיות (ארגון) ותקנות שהותקנו על פיה, הוחקו כחוק).

52. בתי דין מוסלמים דתיים

(דבר המלך 1939)

לבתי-הדין המוסלמיים הדתיים יהא שיפוט-יחיד בעניני המצב האישי של מוסלמים שהם נתינים ישראליים, או נכרים שהינם

כפופים בענינים כאלה, לפי חוק נתינותם, לשיפוטם של בתי-הדין המוסלמים הדתיים, בהתאם לחוק הפרוצידורה של בתי-

הדין המוסלמים הדתיים מיום 25 באוקטובר, 1333, הג'רייה, כפי שתוקן ע"י כל פקודה או

תקנות. כמו כן יהא להם, בהתחשב עם הוראות כל פקודה או הצו מיום 20 בדצמבר, 1921, המכונן מועצה עליונה לענינים

המוסלמים הדתיים או כל ציוויים או פקודות המתקנים אותה, שיפוט יחיד בענינים של יצירת ווקף או ההנהלה הפנימית של

ווקף שנוצר לטובתם של מוסלמים בפני בית-דין מוסלמי דתי.

פסק שניתן ע"י בית-הדין של קאדי מגישין עליו ערעור בפני בית-הדין המוסלמי הדתי לערעורים, והחלטתו של בית-דין זה

תהיה סופית.

53. בתי דין דתיים של היהודים

(תיקון התשמ"ד)

לבתי-הדין הרבניים של העדה היהודית יהא:

(i) ו-(ii) (בוטלו).

(iii) שיפוט יחיד בכל ענין הנוגע ליצירתו או להנהלתו הפנימית של ווקף או הקדש דתי שנוסדו לפני בית-דין

רבני לפי דיני ישראל.

54. בתי דין דתיים של הנוצרים

(דבר המלך 1939) (תיקון התשכ"ה)

לבתי-הדין של העדות הנוצריות השונות יהא: -

(i) שיפוט יחיד בעניני נישואין וגיטין, מזונות של אנשים מבני-עדתם שאינם נתינים נכריים כמוגדר בסעיף 59.

(ii) שיוט בכל הענינים האחרים של מצבם האישי של אותם אנשים, כשכל הצדדים מסכימים לקבל את

שיפוטם.

(iii) שיפוט יחיד בכל ענין הנוגע ליצירתו או להנהלתו הפנימית של ווקף או הקדש דתי שנוסדו לפני בית-הדין

הדתי בהתאם לחוק הדתי של העדה, אם יש לה לאותה עדה חוק דתי.

(iv) השיפוט לדון ולפסוק בערעורים שהוגשו כחוק עפ"י החוק של כל ארץ, זולת ישראל, בין שהצדדים לערעור הם נתינים ישראלים ובין שהם נכריים.

.55

ניגודים בין החוק ובין השיפוט

4

היו אנשים בני עדות דתיות שונות מעורבים במשפט של מצב אישי, יכול כל צד לפנות בבקשה לנשיא בית-המשפט העליון, והוא יחליט לאיזה בית-משפט יהא השיפוט, ואם ימצא לנכון, יעזר בענין זה ביועצים מבני העדות הנוגעות בדבר. אם נתעוררה שאלה באם משפט מסויים הוא משפט של מצב אישי בגבולות שיפוטו היחיד של בית-דין דתי, יובא לפני בית-דין מיוחד שאופן הרכבו ייקבע עפ"י פקודה.

.56

(בוטל).

.57

(בוטל).

.58

שיפוט על נכרים

5

לבתי-המשפט האזרחיים יהא שיפוט על נכרים, בהתחשב עם ההוראות הבאות :

.59 הגדרת "נכרי"

(דבר המלך 1935)

לצורך חלק זה של דבר המלך הביטוי "נכרי" פירושו כל אדם שאינו נתין ישראלי.

60-

.63

(בוטלו)

.64 עניני מצב אישי (דבר המלך 1939)

(תיקונים: התשמ"ד, התשנ"ה)

(i) בהתחשב עם הוראות סעיף 54 מדבר-המלך הזה יהיו עניני המצב האישי הנוגעים לנכרים, פרט למוסלמים אשר לגביהם יהיה לבתי-הדין המוסלמים הדתיים שיפוט יחיד עפ"י סעיף 52 מדבר-המלך הזה, נחתכים ע"י בתי-המשפט האזרחיים שידונו בענינים אלה לפי החוק האישי של הצדדים הנוגעים בדבר בהתאם לתקנות שתתקין הממשלה מזמן לזמן:בתנאי שלבתי-המשפט האזרחיים לא יהא שיפוט ליתן צו לביטול נישואין אלא בהתאם לכל פקודה המקנה שיפוט כזה. ⁶

(ii) החוק האישי של הנכרי הנוגע בדבר יהא החוק של נתינותו אלא אם כן אותו חוק גורר עמו את חוק מקום-המגורים שלו, ובמקרה זה נוהגין לפי אותו חוק.

(iii) (המשפט הראשון - בוטל).

לכשידון בעניני המצב האישי הנוגע לנכרים, רשאי בית-המשפט להזמין את הקונסול או בא-כוח של הקונסוליה של הנכרי הנוגע בדבר לישוב בדין כדין-יועץ לצורך מתן עצה בענין החוק האישי הנוגע בדבר. כשדנים בערעור על פסק במשפט כזה, יהא הקונסול או בא-כוחה של הקונסוליה של הנכרי הנוגע בדבר, רשאי לישוב לדין כדין-יועץ בבית-המשפט לערעורים.

65. הזכות להעביר משפט לבית דין דתי

(דבר המלך 1935)

שום דבר האמור בסעיף הקודם לא יפורש כאילו בא למנוע נכרי המסכים לכך שענינים אלה יהיו מתבררים בפני בית-הדין של העדות הדתיות שיש להם שיפוט באותם הענינים כשהם נוגעים לנתינים ישראלים. ואולם בתי-הדין של העדות הדתיות, פרט לבתי-הדין הדתיים של המוסלמים, לא תהא להם סמכות לתת לנכרי פסק-דין של התרת-נישואין. לצורך סעיף זה, פסק לביטול-נישואין - כולל פסק-גט ופסק-גירושין.

65א.

(בוטל).

66.

(בוטל).

67-

81.

(בוטלו).

חלק ו' - הרחקה וגירוש מן הארץ

שפות רשמיות

82. 7, 8, 9

(דבר המלך 1939)

כל הפקודות, המודעות הרשמיות והטפסים הרשמיים של הממשלה וכל המודעות הרשמיות של רשויות מקומיות ועיריות באזורים שייקבעו עפ"י צו מאת הממשלה יפורסמו בערבית ובעברית, בהתחשב עם כל תקנות שתתקין הממשלה אפשר להשתמש בשתי השפות במשרדי הממשלה ובבתי המשפט.

83. חופש המצפון

כל האנשים בישראל ייהנו מחופש-המצפון המוחלט ויכולו לקיים את צורות פולחנם באין מפריע ובלבד שהסדר הציבורי והמוסר יהיו נשמרים. כל כחה דתית תיהנה מעצמאות בענינים הפנימיים בהתחשב עם הוראות כל פקודה או צו שיצאו מאת הממשלה.

(בוטל).

85-

.90

(בוטלו).

תוספת ראשונה

(בוטלה)

תוספת שניה

העדה המזרחית (אורטודוקסית).

העדה הלטינית (קתולית).

העדה הגריגוריאנית-הארמנית.

העדה הארמנית (קתולית).

העדה הסורית (קתולית).

העדה הכשדית (אוניאטית).

העדה היהודית.

העדה היונית-הקתולית, מלכיתית.

העדה המרונית.

העדה הסורית-אורטודוקסית.

[1]. חא"י, כרך ג', עמ' (ע) 2738, (א) 2569.

תיקונים: חא"י, כרך ג', עמ' (ע) 2762, (א) 2590 (דבר המלך 1923);

חא"י, כרך ג', עמ' (ע) 2765, (א) 2593 (דבר המלך 1933);

ע"ר 496, 1935, תוס' 2, עמ' (ע) 197, (א) 197 (דבר המלך 1935);

ע"ר 898, 1939, תוס' 2, עמ' (ע) 381, (א) 459 (דבר המלך 1939);

ע"ר 1093, 1941, תוס' 2, עמ' (ע) 561, (א) 666 (דבר המלך 1940);

ע"ר 1642, 1948, תוס' 2, עמ' (ע) 29, (א) 35 (דבר המלך 1947);

ס"ח 68, התשי"א, עמ' 52 (חוק נכסי המדינה, התשי"א-1951);

ס"ח 233, התשי"ז, עמ' 155 (חוק בתי-המשפט, התשי"ז-1957);

ס"ח 317, התש"ך, עמ' 99 (חוק אימוץ ילדים, התש"ך-1960);

ס"ח 448, התשכ"ה, עמ' 82 (חוק הירחשה, התשכ"ה-1965);

ס"ח 507, התשכ"ז, עמ' 116 (חוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967);

ס"ח 1113, התשמ"ד (30.3.1984), עמ' 95 [חוק לביטול חוקים שנושנו, התשמ"ד-1984] (תחילת הביטולים

;[בתאריכים שונים]);

ס"ח 1537, התשנ"ה (7.8.1995), עמ' 397 (חוק בית המשפט לעניני משפחה).

[2] ראה חוק חותם המדינה, התש"ח-1949.

[3] לפי הודעה שפורסמה ב"פ" 8, התש"ט, עמ' 152, הועברו סמכויות הנציב העליון לפי הסעיפים 16א, 16ב, 16ג, 39, 40, 45 ו-49 - לשר המשפטים.

[4] סימן זה לא יחול בענין שחוק שיפוט בעניני התרת נישואין (מקרים מיוחדים), התשכ"ט-1969 דן בו (סעיף 4א) לחוק הנ"ל).

[5] הכוונה - להוראות שבסעיפים הבאים.

[6] הסייגים שבסימן 64(i) ובפסוק השני לסימן 65 לא יחולו בענין שהשיפוט בו נקבע לפי חוק שיפוט בעניני התרת נישואין (מקרים מיוחדים), התשכ"ט-1969 (סעיף 4ב) לחוק הנ"ל).

[7] "האנגלית" הושמטה.

[8] במקור: בשלש.

[9] הסיפא הכוללת הוראה בדבר הנוסח האנגלי המחייב - הושמטה. סעיף 32 לפקודת הפרשנות [נוסח חדש] קובע בנידון זה: "במקום שיש סתירה בין הנוסח העברי של חיקוק או של מודעה לרבים לבין תרגומם הלועזי הרשמי - הנוסח העברי יכריע; ואולם מקום שיש סתירה בין הנוסח האנגלי לבין נוסח אחר של כל חיקוק שניתן לפני הקמת המדינה ולא הוצא בנוסח חדש, לפי סעיף 16 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948, הנוסח האנגלי יכריע".

//